

KUZAY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ'NİN TÜRKİYE İLE OLAN ULAŞIM FAALİYETLERİNE COĞRAFİ BİR BAKIŞ

Zeki KODAY*

Giriş:

Doğu Akdeniz havzasında yer alan Kıbrıs (9251 km²), Sicilya (25710 km²) ve Sardinya (24090 km²) dan sonra Akdeniz'in üçüncü büyük adasıdır. Bir takım girinti ve çıkıntıları ihtiva eden ve 782 km uzunluğunda ki sahilleri ile kendisine has bir şekle sahip olan ada, şahadet parmağı Türkiye'nin İskenderun Körfezini gösteren bir ele benzetilebilir¹. Yüzölçümü bakımından 9251 km² lik bir alana sahip olan adada 1990 yılı itibariyle 1 milyondan fazla insan (300000 kadarı Türk) yaşamakta idi. Kıbrıs adası çevresindeki ülkelerden Türkiye'ye 70 km. Suriye'ye 110 km., Mısır'a 370 km., Yunanistan'a (Girit adasına) 550 km. uzaklıkta bulunmaktadır (Harita 1).

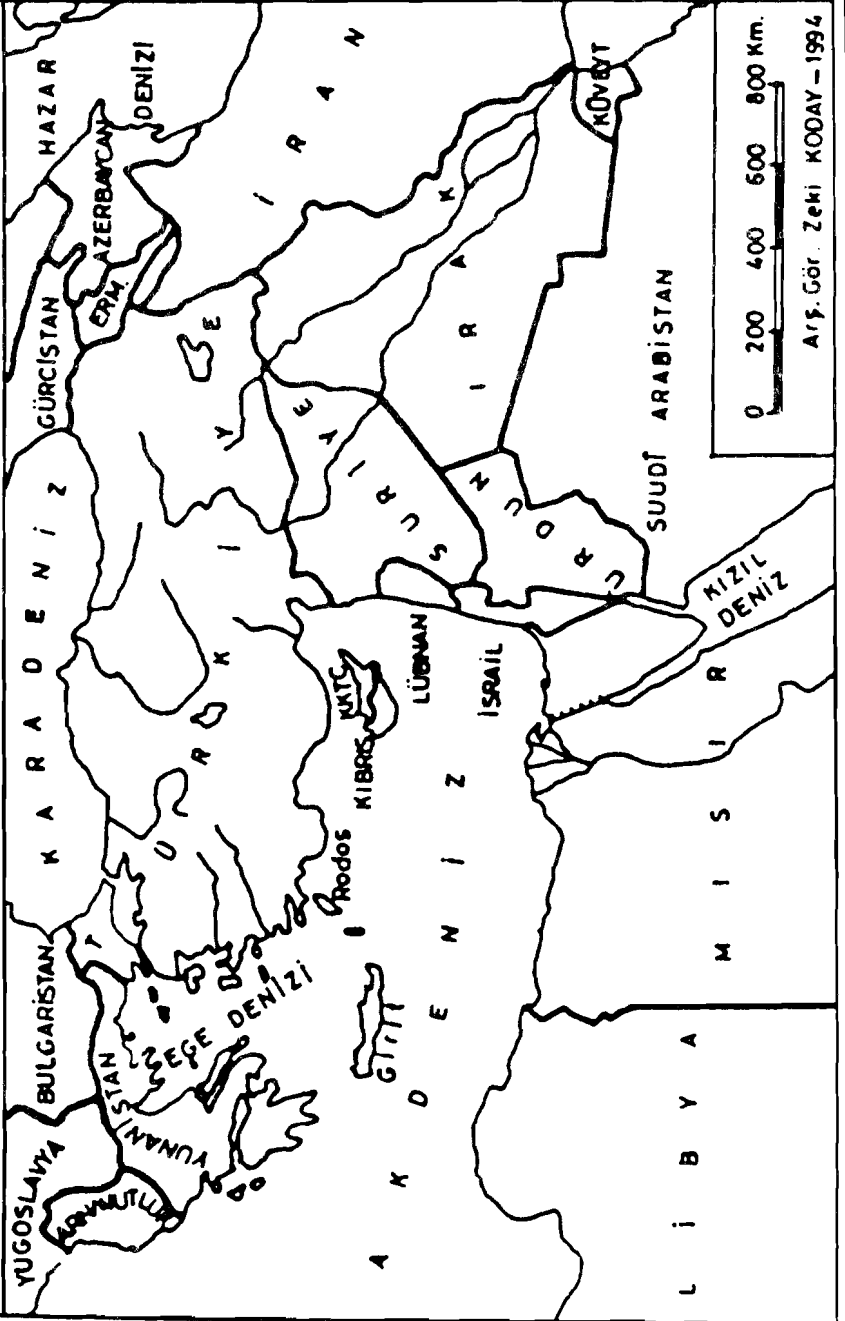
Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti bir ada devletidir. Adalar çevresindeki ülkelerle olan ulaşım faaliyetlerini hava ve deniz yolu ile sürdürmektedirler.

* Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesinde Araştırma Görevlisi.

¹Gürsoy, C.R.: "Kıbrıs Müşahedeleri" Ankara Üniv. Dil ve Tarih Coğ. Fak. Dergisi Cilt: XX, Sayı: 3-4, Ankara, 1962. s. 167

KIBRIS'İN COĞRAFİ KONUMU

HARİTA : 1

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ile Türkiye arasındaki karşılıklı giriş çıkışlarda istenilen pasaport 1992 yılından itibaren kaldırılmış olup, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları nüfus cüzdanı ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti vatandaşları ise kimlik kartları ile giriş-çıkış yapabilmektedirler. Türkiye'den yurt dışına çıkan vatandaşlardan alınan 100 dolarlık konut fonu 1992 yılına kadar Kuzey Kıbrıs'a yapılan seyahatlerde 25 dolar idi. Bu tarihten itibaren konut fonu da kaldırılmıştır. Böylece Kuzey Kıbrıs'a gidiş-gelişler ülkemiz içindeki şehirler arası gidiş-gelişler kadar kolay olmuştur.

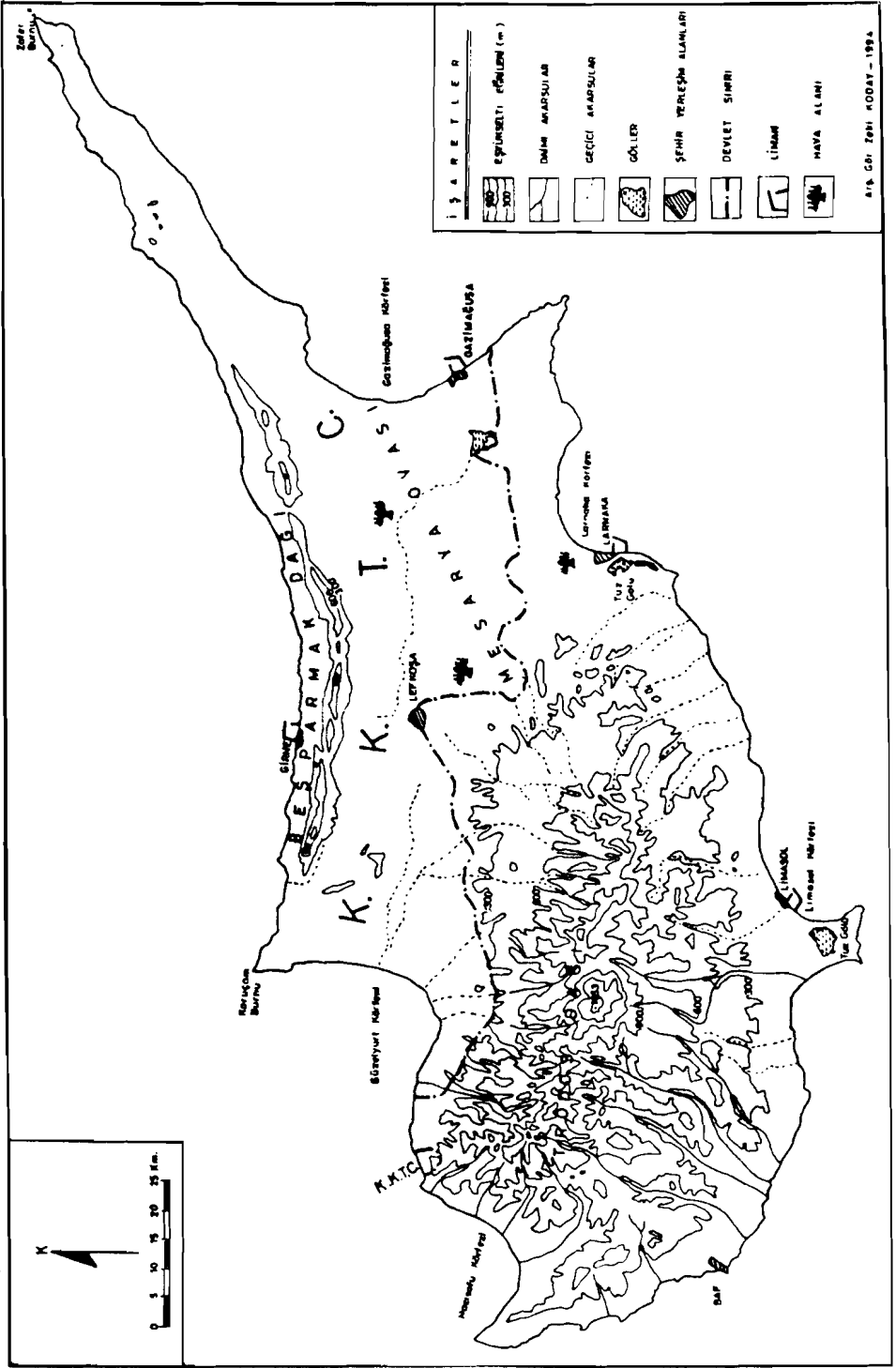
Ulaşım Faaliyetleri:

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin Türkiye ile olan ulaşımı deniz yolu ile Gazimağusa ve Girne limanlarından, hava yolu ile de Ercan (Lefkoşa'da) ve Geçitkale hava alanlarından yapılmaktadır.

Gazimağusa limanı adanın doğusunda olup, adanın en büyük limanıdır. Girne limanı ise, adanın kuzeyinde 1988 yılına kadar yatların ve küçük deniz otobüslerinin yanaşabileceği bir yat limanı idi. Bu tarihten itibaren genişletilen kısımları ile faaliyete geçen limana nisbeten büyük gemiler de yanaşabilmektedirler.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nden hava ulaşımının sağlandığı Ercan ve Geçitkale hava alanları Mesarya Ovası'nda yer almıştır. (Harita 2). Ercan hava alanına hava limanı da denilebilir. Çünkü, birden fazla pisti bulunan, gerekli bütün teknik araç gereçlerle donatılmış, yolcu ve

HARİTA: 2. KIBRIS'IN TOPOGRAFYA HARİTASI

uçak sayısı bakımından yoğun bir trafiğe sahip olan hava alanlarına hava limanı denilmektedir¹.

Ercan hava limanı Lefkoğa'nın 24 km. doğusunda Kırklar köyünde Rum sınırına 4 km. lik bir mesafede bulunmaktadır. Yılın büyük bir kısmında Ercan hava limanı trafiğe açık tutulmakta, bakıma alındığında ise Geçitkale hava alanından ulaşım sağlanmaktadır. Geçitkale hava alanı Gazimağusa'ya bağlı Geçitkale köyünde kurulmuş olup, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin yedek hava alanı durumundadır.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin Türkiye ile olan deniz yolu ulaşımı daha önce de belirtildiği gibi Gazimağusa ve Girne limanlarından yapılmaktadır. Deniz ulaşımı Gazimağusa'dan Mersin'e Türkiye Denizcilik İşletmelerine ait feribotlarla gerçekleştirilmektedir. Bu feribotlar haftada  sefer (Mersin'den Pazartesi, arşamba, Cuma; Gazimağusa'dan ise Salı, Perembe, Cumartesi günleri) yapmakta olup çok sayıda yk ve yolcu (1500 kadar yolcu, 70-80 otomobil, 8-10 tane de kamyon, otobüs, tır) taşımaktadır. Feribotlar Gazimağusa-Mersin arasını 10-12 saatte alabilmektedirler.

Girne limanından ulaşım genelde Taşucu'na (İçel) yaz mevsiminde yolcu bulunduğu zamanlar Anamur'a (İçel) denizcilik işletmesine ve özel şirketlere ait deniz otobüsleriyle yapılmaktadır. Deniz otobüsleri Girne-Taşucu arasındaki mesafeyi 2-3 saat te almakta olup, deniz otobüsünün büyüklüğüne göre 100-300 kişi taşımaktadırlar.

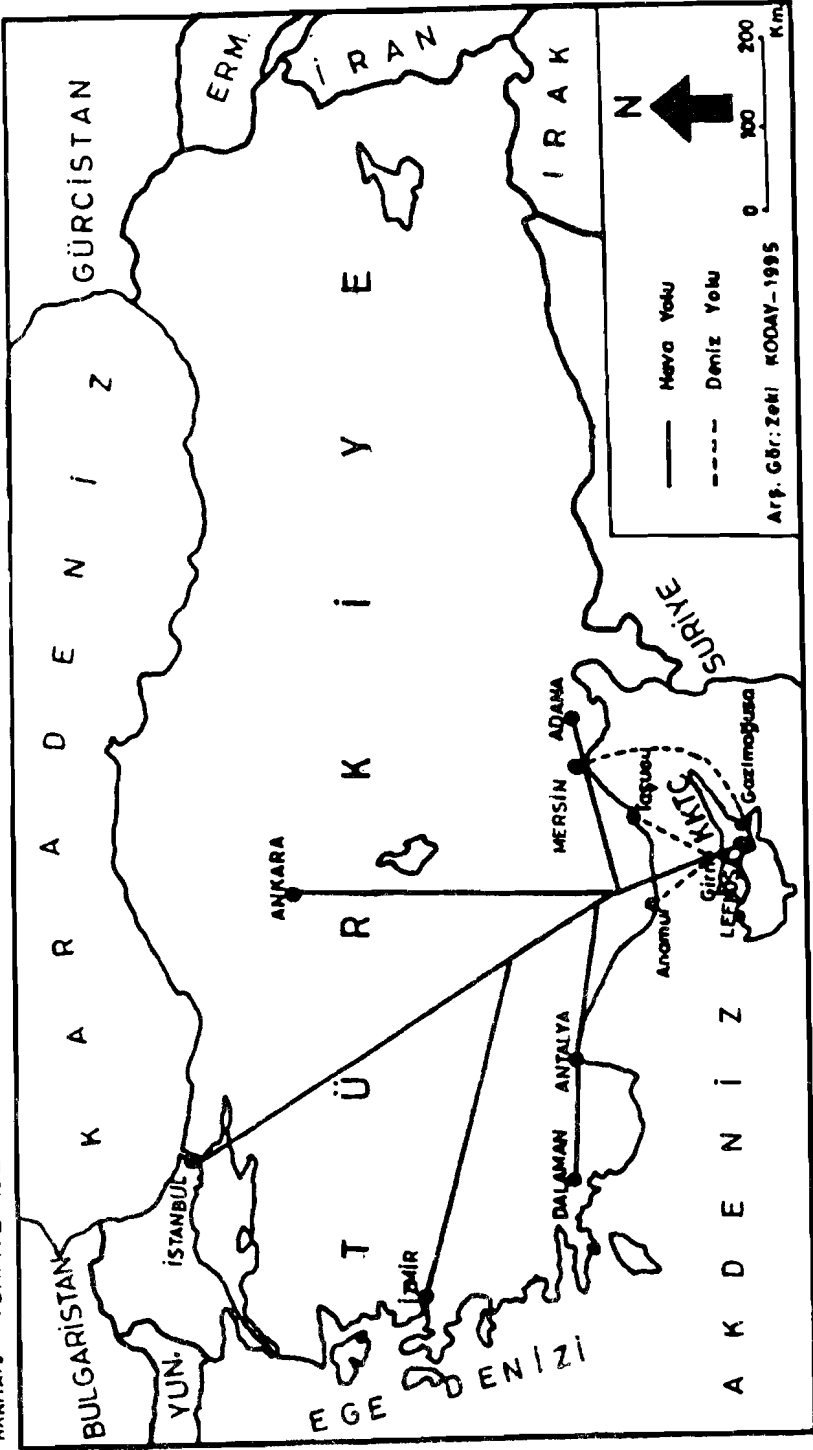
¹Doęanay, H.: Türkiye Ekonomik Coğrafiyası. Atatürk Üniv. Yay. No: 767, Kâzım Krabekir Eğitim Fak. Yay. No: 39. Ders Kitapları Serisi No: 33. Erzurum, 1994, s. 503.

Deniz otobüsleriyle yolcu kapasitesine göre günde 5-10 karşılıklı sefer yapılmaktadır.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nden Türkiye'ye olan hava ulaşımına gelince; Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin hava ulaşımı Türk Hava Yollarından kiralanmış olan (üç adet) uçaklarla ve 1995 yılının hemen başında bir adet satın alınmış olan air bus tipi uçağı ile Kıbrıs Türk Hava Yolları tarafından karşılanmaktadır. Bunun yanında özel hava yolu şirketlerine ait uçaklarla da yolcu taşımacılığı yapılmaktadır. Ankara (Esenboğa), İstanbul (Atatürk), İzmir (Adna Menderes), Adana (Şakirpaşa), Antalya ve Dalaman'a tarifeli uçak seferleri bulunmaktadır (Harita 3). Bu merkezlerden Dalaman ve Antalya'ya yaz mevsiminde sefer yapılırken Adana, Ankara ve İzmir'e her gün 1 veya 2 uçak seferi bulunmaktadır. İstanbul'a ise günde en az iki uçak seferi olup, yolcu kapasitesinin fazla olduğu çoğu günler 4-5 sefer yapılmaktadır.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ile Türkiye arasında taşınan yolcu miktarı her geçen gün büyük artış göstermiştir. Bu artışlarda Türkiye'den Kıbrıs'a giden Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları sayısının büyük artışlar göstermesi etkili olmuştur. Nitekim, 1985 yılında 101236 Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı Kuzey Kıbrıs'a giriş yapmış iken, bu rakam 1990'da 248456'ya yükselmiştir. Oysa aynı dönemde Türkiye'ye giriş yapan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti vatandaşlarında önemli bir artış olmamış, hatta bazı yıllar azalmalar görülmüştür (Tablo 1). 1985 yılında 44303 Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti' vatandaşı Türkiye'ye giriş

HARİTA: 3 TÜRKİYE İLE KUZAY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ ARASINDAKİ HAVA VE DENİZ YOLU ULAŞIMI

yaparken, bu sayı 1990 yılında 2564 kişi azalış göstererek 41739 olarak gerçekleşmiştir. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti vatandaşları Türkiye'ye en fazla girişi 1989 yılında (52763 kişi) en az girişi de 1990 yılında (41173 kişi) yapmışlardır.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne 1993 yılında 452982 yolcu giriş, 457738 yolcu da çıkış yapmıştır. Giriş-çıkış yapan bu yocuların tamamı Türkiye üzerinden giriş-çıkış faaliyetinde bulunmuştur. Giriş-çıkış yapan yolcuların büyük bir bölümünü Türkiye'den Kıbrıs'a, Kıbrıs'tan Türkiye'ye gidiş-dönüş yapanlar oluşturmaktadırlar. Bunun yanında çeşitli Avrupa ülkelerinden Kuzey Kıbrıs'a gelenler, yada Kuzey Kıbrıs'tan Avrupa ülkelerine gidenler Türkiye üzerinden giriş-çıkış yapmaktaydılar. Türkiye dışından Kıbrıs'a hava yolu ile gelen yolcuların Türkiye üzerinden gelmelerindeki maksat Güney Kıbrıs'daki Rum yönetiminin Kuzey Kıbrıs'a giden uçaklara hava sahasını kapatmasından dolayıdır. Böylece Türkiye Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin Avrupa ile bağlantısını sağlayan bir köprü durumundadır.

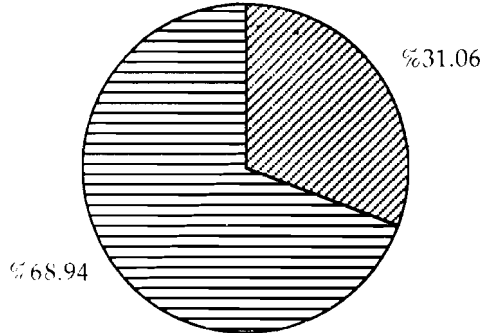
Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne giriş-çıkış yapan yolcuların gümrük kapılarına göre dağılımına baktığımızda hava yolu ile giriş-çıkış yapanların oldukça fazla olduğu görülmektedir (Şekil 1)

Tablo 1. 1985-1990 Yılları Arasında Kıbrıs'a gelen T.C. vatandaşları sayısı ve Türkiye'ye Gelen K.K.T.C. vatandaşları sayısı

Yıllar	Kıbrıs'a gelen T.C. vatandaşları sayısı	Türkiye'ye gelen K.K.T.C. vatandaşları sayısı	Toplam
1985	101 236	44 303	145 539
1986	112979	47605	160584
1987	150741	49658	200399
1988	179839	46415	226252
1989	229363	52763	282126
1990	248456	41739	290195

Kaynak: DİE. Türkiye İstatistik Yıllığı verilerinden alınmıştır (1993)

☒ Denizyoluyla giriş yapan ☐ Havayoluyla giriş yapan

Şekil 1: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne giriş yapan yolcuların hava ve deniz ulaşımına göre dağılımı (1993)

1993 yılında Gazimağusa limanından 26164 yolcu giriş, 24511 yolcu da çıkış yapmıştır. Bu limandan giriş-çıkış yapan yolcuların tamamına yakını Mersin-Gazimağusa arasında sefer yapan feribotla seyahat edenlerden ibaret iken, bir kısmını da tatilini geçirmek için yatları ile gelenler oluşturmakta idi.

Girne limanından 1993 yılında 114543 yolcu giriş yaparken, 113478 yolcu da çıkış yapmıştır (Tablo 2). Girne limanından çıkış yapan yolcuların tamamına yakını Girne-Taşucu arasında sefer yapan deniz otobüsleri ile seyahat edenler oluşturmakta idi. Ancak 1993 yılından itibaren yolcu bulunduğu zamanlar tarife dışı olarak Girne-Anamur arasında da deniz otobüsü ile seferler yapılmıştır. Tablo 2'de görüldüğü gibi deniz ulaşımında Girne limanından giriş-çıkış yapan yolcular Gazimağusa limanından giriş-çıkış yapanların dört kadından fazla olarak gerçekleşmiştir. Girne-Taşucu arasındaki yolculuk süresinin (2-3 saat) Gazimağusa Mersin arasındaki yolculuk süresine göre (10-12 saat) çok daha kısa olması nedeniyle yolcular deniz ulaşımı ile seyahatlerinde Girne-Taşucu arasında sefer yapan deniz otobüslerini tercih edmektedirler.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne 1993 yılında 632024 kişi hava yolu ile giriş-çıkış yapmıştır. 1993 yılında Ercan hava limanından 300413 yolcu giriş, 308310 yolcuda çıkış yapmıştır. Geçitkale hava alanından ise 11862 kişi giriş, 11439 kişi de çıkış yapmıştır.

Tablo 2. Gümrük Kapılarına Göre Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne Giriş-Çıkış Yapan Toplam Yolcu Sayısı (1993)

Gümrük Kapısı	Giriş Yapan Yolcu Sayısı	Çıkış Yapan Yolcu Sayısı	Toplam
Gazimağusa	26164	24511	50675
Girne	114543	113478	228021
Ercan Hava Limanı (Lefkoşa)	300413	308310	608723
Geçitkale Hava Limanı (Gazimağusa)	11862	11439	23301
Toplam	452982	457738	910720

Kaynak: İlgili Gümrük Müdürlüğü Verilerinden alınmıştır.

Gümrük kapılarına göre giriş-çıkış sayılarına bakıldığında; her gümrük kapısından giriş ve çıkış yapan yolcu sayısının birbirlerine oldukça yakın değerler gösterdiği dikkati çekmektedir. Bunun asıl sebebi; gidiş-dönüş alınan biletlerde % 50'ye varan indirim uygulamasının yapılmasıdır.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne 1993 yılında giriş yapan 452982 yolcudan 312275'i (% 69) hava yolu ile 140707'si de (% 31) deniz yolu ile giriş yapmıştır (Tablo 3, Şekil 1).

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nden yapılan çıkışlarda ise yolcuların % 30'unun (137989 kişi) deniz yolu ile % 70'inin de (319749 kişi) hava yolu ile çıkış yaptığı belirlenmiştir.

Tablo 3. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne Deniz yolu ve Hava Yoluyla Giriş-Çıkış Yapan Yolcu Sayısı ve Oranları

	Giriş Yapan Yolcu Sayısı	Oranı %	Çıkış Yapan Yolcu Sayısı	Oranı %
Deniz yolu	140707	31	137989	30
Hava yolu	312275	69	319749	70
Toplam	452982	100	457738	100

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ile Türkiye arasındaki seyahatlerde hava yolunun deniz yoluna tercih edilmesinin sebeplerini şu şekilde açıklamak mümkündür: Bunların başında deniz yolu ulaşımının saatlerce sürmesine karşılık, hava yolu ile bir saat gibi kısa bir sürede seyahatin gerçekleştirilmesi gelmektedir. Hava yolu ile ulaşımında asker ve öğrencilere % 30-% 50 lere varan fiyat indiriminin yapılması, bir ay süreli gidiş-gelişler de gidiş-dönüş olarak alınan biletlerden % 50 civarında fiyat indiriminin uygulanması, Kıbrıs'a yakın olan Adana, Antalya ile nisbeten uzak sayılabilecek İzmir, Ankara ve İstanbul arasındaki fiyat farkının çok az olması (150-200 bin TL), hava yolu ile ulaşımında gümrük ve bagaj işlemlerinin deniz yolu ile ulaşımına göre daha kolay olması ve kısa sürmesi, özellikle şiddetli fırtınaların ve yüksek dalgaların olduğu zamanlar gemi seferlerinin iptal edilmesi, 1993 yılına gelinceye kadar uçak bilet fiyatları ile (Ankara Gidiş-Dönüş 650000 TL.) gemi bileti fiyatları (Mersin-Gazimağusa gidiş-Dönüş 400000 TL,

Girne-Taşucu 350000 TL.) arasında fazla fark olmaması gibi nedenlerdir.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti vatandaşlarının Türkiye'ye giriş-çıkış yaptıkları gümrük kapılarına göre dağılışını gözden geçirdiğimizde en fazla giriş-çıkışın İstanbul'daki Atatürk hava limanından olduğu görülmektedir. 1992 yılında Atatürk hava limanından 23906'sı giriş, 29291'i çıkış olmak üzere toplam 47197 Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti' vatandaşı giriş-çıkış yapmıştır (Tablo 4).

İstanbul Atatürk hava limanını Taşucu (19352 kişi) ve Esenboğa (18914 kişi) gümrük kapıları izlemektedir. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti vatandaşları Türkiye'ye giriş-çıkışlarında hava yolunu tercih etmektedirler. Nitekim 1992 yılında Türkiye'ye toplam 53252 kişi giriş yapmış olup, bunun 13766'sı (% 25) deniz yoluyla 41300'ü (% 75) hava yolu ile giriş yapmıştır (Tablo 5, Şekil 2).

Türkiye'ye giriş-çıkış yapan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti vatandaşlarının aylara göre dağılışını incelediğimizde en fazla giriş-çıkışın Ağustos ayında olduğu görülmektedir (Tablo 6).

En fazla giriş-çıkışın olduğu Ağustos ayında 7945 kişi giriş, 7823 kişi de çıkış yapmıştır. Ağustos ayını Temmuz (14989 kişi), Eylül (12383 kişi) ve Haziran (11797 kişi) ayları izlemektedir. Bu aylarda giriş-çıkışın fazla olmasının sebebi Türkiye'de okuyan öğrencilerin Kıbrıs'a dönmesi veya

Tablo 4. Gümrük Kapılarına Göre Türkiye'ye Giriş-Çıkış Yapan KKTC Vatandaşı olan Yolcu Sayısı

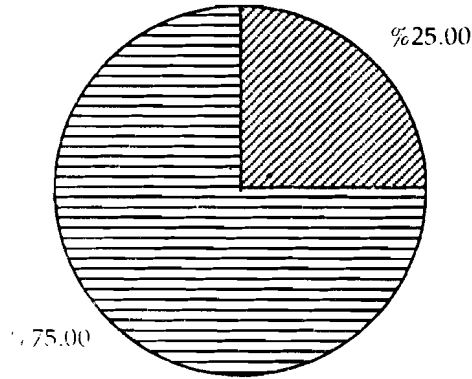
		Giriş Yapan Yolcu Sayısı	Çıkış Yapan Yolcu Sayısı	Toplamı
Deniz Yolu	MERSİN	3724	3867	7591
	TAŞUCU	9824	9528	19352
	ALANYA	218	233	451
Hava Yolu	ADANA (Şakirpaşa)	2789	2693	5482
	ANKARA (Esenboğa)	9819	9095	18914
	ANTALYA	975	847	1822
	İSTANBUL (Atatürk)	23906	23291	47197
	İZMİR (Adnan Menderes)	3649	3616	7265
	DALAMAN	162	82	244
Komşu ülkelerden Karayoluyla		494	522	1016
TOPLAMI		55560	53774	109334

Kaynak: DİE Turizm İstatistikleri verilerinden alınmıştır (1992)

Tablo 5. Türkiye'ye deniz yoluyla ve Hava yoluyla Giriş-Çıkış Yapan KKTC vatandaşlarının sayısı ve oranları (1992)

	Giriş Yapan Yolcu Sayısı	Oranı %	Çıkış Yapan Yolcu Sayısı	Oranı %
Deniz yolu	13766	25	13628	26
Hava yolu	41300	75	39624	74
Toplam	55066	100	53252	100

☑ Denizyoluyla giriş yapan ☐ Havayoluyla giriş yapan

Şekil 2: Türkiye'ye giriş yapan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti vatandaşlarının hava ve deniz ulaşımına göre dağılımı (1992)

Kıbrıs'ta oturan bazı ailelerin Türkiye'yi ziyarete gelmelerinden kaynaklanmaktadır. En az giriş-çıkışın olduğu Mart ayında ise, 2583 yolcu giriş, 2661 yolcu da çıkış olmak üzere toplam 5244 Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti vatandaşı Türkiye'ye giriş-çıkış yapmıştır.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ile Türkiye arasında yolcu taşımacılığının bu kadar büyük bir gelişme göstermesine karşılık, yük taşımacılığında ve buna bağlı olarak ticari faaliyetlerde aynı gelişmenin olduğunu söylemek imkânsızdır. Bunun temel sebebini Türkiye ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti' arasındaki gümrük duvarları oluşturmaktadır. Ne acı bir gerçektir ki, her iki ülkede her hangi bir Avrupa ülkesi ile olan gümrük işlemlerinden, çok daha katısını birbirlerine karşı uygulamaktadırlar. Bu konuda bazı örnekler verecek olursak; Avrupa'daki bir ülkeden Türkiye'ye giriş yapan bir yolcu kaçak eşya buldurmamak şartıyla beraberinde bir iki bavul eşya getirdiğinde gümrükten direk geçebilmektedir. Ancak Kuzey Kıbrıs'tan bir bavul eşya ile Türkiye'ye giriş yapıldığında bu eşyalar hediye dahi olsa her parça eşyanın hesabı sorulmaktadır.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti gümrükleri için de aynı şeyler geçerlidir. Türkiye'den beraberinizde götürmüş olduğunuz bir kasa meyvenin dahi ithalat-ihracat belgesi istenmektedir. Fakat aynı gümrükten Avrupa'nın her hangi bir ülkesinden birkaç bavul, daha kıymetli eşya ile giriş yapmanız çok daha kolay olmaktadır.

Tablo 6. Aylara göre Türkiye'ye Giriş-Çıkış Yapan KKTC vatandaşları sayısı (1992)

Aylar	Giriş Yapan Yolcu Sayısı	Çıkış Yapan Yolcu Sayısı	Toplam
OCAK	2708	2967	5675
ŞUBAT	3752	3311	7063
MART	2583	2661	5244
NİSAN	3220	2801	6021
MAYIS	3854	3771	7625
HAZİRAN	6199	5598	11797
TEMMUZ	8045	6944	14989
AĞUSTOS	7945	7823	15768
EYLÜL	6347	6036	12383
EKİM	4827	4812	9639
KASIM	2761	3681	6442
ARALIK	3319	3369	6688
TOPLAM	55560	53774	109334

Kaynak: DİE Turizm İstatistikleri verilerinden alınmıştır (1992)

Dünyadaki bütün ülkeler ekonomik birlikler kurarak aralarındaki gümrük duvarlarını kaldırmaya çalışırken, kardeş iki ülke hatta *yavru vatan* ve *ana vatan* olarak bir

aile gibi düşünölen bu iki öлке arasındaki bu kadar katı gümrük duvarlarının bulunmasına mana veremiyoruz. Temennimiz kardeş iki öлке arasında gümrüklerin ve karşılıklı ticarî faaliyetlerde istenilen ithalat-ihracat belgelerinin kaldırılmasıdır. Çünkü bu ithalat-ihracat belgeleri belirli kişilere verildiğinden, bunlar piyasada tekel oluşturmaktadırlar ve Türkiye'den ucuz fiyatlarla aldıkları malları Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde çok yüksek fiyatlarla satmaktadırlar.

İki öлке vatandaşlarından karşılıklı gidiş-gelişlerde istenilen pasaportun kaldırılmasıyla, siyasî alanda başarılı bir karar verilmiş olup, bunun ekonomik alanda da bir an önce alınmasını ümit ediyoruz. Gümrük duvarları ve karşılıklı ticarî ilişkiler de istenilen ithalat-ihracat belgeleri kaldırılarak iki öлке ekonomik bakımdan birleşmelidir.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ile Türkiye arasındaki yük taşımacılığının büyük bir kısmı gemilerle yapılmaktadır. Yük taşımacılığında Türk bandıralı gemilerin yanında yabancı bandıralı gemilerle de taşıma yapılmaktadır. Devlet İstatistik Enstitüsünün 1989 yılı verilerine göre Türkiye'den Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne 340276 ton mal ihraç edilmiş, buna karşılık Kuzey Kıbrıs'tan 67415 ton mal ithalatı yapılmıştır. İki öлке arasında taşınan malların ithalat ihracat kapsamına konu olan kısmının değerlendirilmesini yaptığımızda; Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Türkiye'den milyonlarca dolarlık mal ithal ettiği halde, Türkiye'ye ihraç ettiği mal miktarının çok az olduğu görölmektedir (Tablo 7). 1985 yılında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Türkiye'den 66

milyon dolarlık ithalat yaparken; bu rakam 1992 yılında 149 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Oysa Kıbrıs'ın Türkiye'ye olan ihracatı 7-8 milyon dolarda kalmıştır.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin Türkiye'den ithal ettiği malların başında gübre, demir, otomobil, dayanıklı tüketim malları ile çeşitli konfeksiyon ve tarımsal ürünler gelirken, ihraç ettiği ürünleri bazı tarımsal ürünler ile Avrupa ülkeleri ile Singapur, Tayvan, Çin, Kore, Japonya gibi uzakdoğu ülkelerinden almış olduğu elektrikli ev aletleri ve elektronik cihazlar, porselen eşyalar (1992 yılından itibaren uzakdoğu ülkelerine ait porselen eşyaların Türkiye'ye sokulması yasaklanmıştır) gibi ürünler oluşturmaktadır.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde haberleşme faaliyetleri ülke içinde olduğu gibi ülke dışında da gelişme gösterememiştir. Haberleşme bakımından, son zamanlarda büyük gelişmeler gösteren Türkiye'nin çok gerisinde kalmıştır. Türkiye'de şehirlerarası ve milletlerarası konuşmalarda her istediğin yerle otomatik olarak görüşmek mümkündür. Oysa Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin 2500 dış hat kapasiteli santrali ihtiyaca cevap verememektedir. Kıbrıs'tan Türkiye'nin her hangi bir şehri ile görüşme yapabilmek için saatlerce arama yapmak gerekmektedir.

Türkiye'deki televizyon kanallarından ülke geneline yayın yapanların tamamını Kuzey Kıbrıs'ta izlemek mümkündür. Kuzey Kıbrıs'ın tek yayın organı olan Bayrak Radyo ve Televizyon (BRT) yayımları Türkiye'nin güney sahillerinde ki yerleşim merkezlerinde izlenebilmektedir. Türkiye'de yayımlanan birçok gazete ve derginin dağıtımını

Kıbrısta'da yapılmaktadır. Telgraf ve posta taşımacılığı iki ülke arasında çok gelişmiş olup, mektuplar en geç bir hafta içinde karşılıklı olarak adreslere ulaştırılmaktadır.

Sonuç ve Öneriler:

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ile Türkiye arasındaki ulaşım faaliyetleri daha çok yolcu taşımacılığı şeklinde gelişme göstermiştir. Yolcu taşımacılığında da hava yolu ulaşımının deniz yolu ulaşımına göre çok yoğun olduğu dikkati çekmektedir. Hava yolu ulaşımında en büyük sıkıntı Kıbrıs ile Türkiye arasındaki karşılıklı uçak seferlerinin Ankara, İstanbul, Adana, İzmir gibi batıdaki merkezlerden yapılması bunun yanında Trabzon, Erzurum, Van ve Diyarbakır gibi doğudaki yerleşim merkezleri ile bağlantılı uçak seferlerinin bulunmaması oluşturmaktadır. Bu nedenle Türkiye'nin doğusundan Kıbrıs'a gidecek yolcular Kıbrıs'a uçak seferi olan batıdaki yerleşim merkezlerine ulaşabilmek için bir gün öncesinden yola çıkmak zorunda kalmaktadırlar. Aynı durum Kuzey Kıbrıs'tan Türkiye'nin doğusuna gelenler içinde söz konusudur.

Deniz ulaşımında ise, saatlerce süren zahmetli yolculuğun arkasından gümrüklerde bekletilmek, yolcuları bıktırmaktadır. Fakat, hava ulaşımında yolcuların 20 kg. dan fazla eşyaları için her kg. başına 10000 TL. ek ücret alınması, yükü fazla olan bazı yolcuların gemi yolculuğunu tercih etmelerine sebep olmaktadır.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ile Türkiye arasında taşınan yük miktarı fazla olmadığından limanlardaki yükleme boşaltma işlemlerinde ve taşımacılıkta her hangi bir sıkıntı çekilmemekle beraber gümrük işlemlerinin uzun sürmesi ve katı gümrük uygulamasının bulunması, yük taşımacılığının gelişmesine büyük engel teşkil etmektedir

Haberleşme faaliyetlerinde Türkiye önemli gelişme kaydetmiş olup, bu teknik imkân ve bilgi birikimini Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ile paylaşmalıdır.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ile Türkiye her bakımdan birleşmeli ve bütünleşmelidir. Zaten aynı milletin insanlarını suni sınırlarla ayırmak doğru değildir. 1923 Lozan Antlaşmasında Türkiye'nin sınırları çizilirken, coğrafi kriterler dikkate alınmadığı için ülkemizin sınırları hep yapay sınırlardan oluşmuştur¹. İşte Kıbrıs'ta bu yapay sınırın bir parçasıdır. Adanın nüfusunun 1/3'ü Türkler'den oluştuğu halde ve adayı 307 yıl (1571-1878) Türkler (Osmanlı İmparatorluğu) idare etmesine rağmen Lozan Barış Antlaşmasında Kıbrıs Türkleri'nin temel hak ve özgürlükleri hakkında ya da Kıbrıs'la ilgili bir tek maddenin bile yer almaması ne kadar düşündürücüdür? Bu nedenle Türkiye ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti arasında nisbeten gelişme göstermiş olan ulaşım faaliyetlerinin kıymeti iyi bilinmelidir.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Denktaş'ın'da belirttiği gibi², Kıbrıs geçmişte olduğu gibi

¹Doğanay, H.: Türkiye Beşerî Coğrafyası. Gazi Büro Kitabevi. Ankara, 1994. s. 90-123.

²Denktaş, R.: "Kıbrıs'ın Dünü-Bugünü Uluslararası Sempozyumu." (Açılış konuşması metni) Ankara, 1993, s. 3-6.

bugün de coğrafi açıdan Anadolu ana karasının koltuğu altında ve coğrafi etki alanında bulunmaktadır. Bu nedenle Kıbrıs Anadolu'dan ayrı düşünülmemelidir.

Tablo 7. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin Türkiye ile olan ithalat ve ihracat miktarı (Milyon Dolar)

Yıllar	İthalat	İhracat
1985	66	7
1986	73	9
1987	90	8
1988	128	10
1989	118	11
1990	155	9
1991	132	6
1992	149	8

Kaynak: DİE Dış Ticaret İstatistikleri (1989) ve DİE Türkiye İstatistik Yıllığı (1993) verilerinden alınmıştır.

BİBLİYOGRAFYA

- DENKTAŞ, R.: "Kıbrıs'ın Dünü Bugünü Uluslararası Sempozyumu". K.K.T.C. Doğu Akdeniz Üniv. ve T.C. Van Yüzüncü Yıl Üniv. Rektörlükleri Yay. No: 8. Ankara, 1993.
- DOĞANAY, H.: Türkiye Beşeri Coğrafyası. Gazi Büro Kitabevi. Ankara, 1994.
- DOĞANAY, H.: Türkiye Ekonomik Coğrafyası. Atatürk Üniv. Yay. No: 767, Kâzım Karabekir Eğitim Fak. yay. No: 39 Ders Kitapları Serisi No: 33. Erzurum, 1994.
- GÜRSOY, C.R.: "Kıbrıs Müşahedeleri", Ankara, Üniv. Dil ve Tarih Coğrafya Fak. Dergisi. Cilt: XX, Sayı: 3-4, Ankara, 1962.
- KÖKSAL, A.: Güney Anadolu Bölgesi ile Kıbrıs'ın Turizm Coğrafyası. Ankara Üniv. Dil ve Tarih Coğ. Fak. Yay. No: 264, Ankara, 1976.
- TARKAN, T.: KIBRIS (Genel Çizgileriyle). Atatürk Üniv. Yay. No: 417 Edebiyat Fak. Yay. No: 77, Ders Kitapları Serisi No: 4. Ankara, 1975.

